Літ.: Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002.

Галина Грибань

ФОНЕМАТИЧНЕ СПРИЙМАННЯ – процес прийому, розрізнення звуків мовлення за фізичними акустичними ознаками та розпізнавання в них узагальнених звукотипів – фонем.

Літ.: Логопедія: підручник / [М. К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с.

Галина Грибань

ФОНЕМАТИЧНЕ УЯВЛЕННЯ – внутрішні, узагальнені за кориснимиакустичними та артикуляційними ознаками, константні звукові образи слів, які зберігаються у довготривалій пам'яті та співвідносяться з певними значеннями. Фонематичні уявлення є внутрішніми еталонами, відповідно до яких визначається фонемний склад слова, що вимовляється чи записується, і здійснюється контроль за правильністю його вимови чи написання.

Літ.: Логопедія: підручник / [М. К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с.

Галина Грибань

ФОНЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ – один із видів мовного аналізу або синтезу звукової (фонемної) структури слова; розумові дії, спрямовані на визначення фонемного складу слова.

Літ.: Логопедія: підручник / [М.К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с.

Галина Грибань

ФОНЕМАТИЧНИЙ СЛУХ – здатність людини до аналізу й синтезу мовленнєвих звуків, тобто специфічний слух, що забезпечує сприймання та розрізнення звуків мовлення як фонем конкретної мови, що сприяє формуванню правильної вимови та сприйманню і розумінню змісту слів.

Літ.: Логопедія: підручник / [М. К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с.

Галина Грибань

ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ (ФФНМ) – розлад процесу формування звуковимовної складової мовлення внаслідок порушення сприймання та вимови фонем у осіб зі збереженим слухом та інтелектом. ФФНМ може фіксуватись у дітей із поліморфною дислалією, дизартрією, ринолалією (див. Дизартрія, Дислалія, Ринолалія, Фонема, Фонематичне сприймання).

ФФНМ має кілька ступенів вираження, а саме: а) легкий, при якому спостерігаються недостатнє розрізнення фонем, труднощі у звуковому та складовому аналізі, особливо у виділенні порушених у вимові звуків однієї фонетичної групи; б) середній, який

характеризується недостатньою диференціацією значної кількості звуків із кількох фонетичних груп, навіть при їх правильній вимові; в) тяжкий, коли навички звукового та складового аналізу формуються зі значними труднощами і важко диференціюються відношення між звуковими елементами.

Подолання ФФНМ відбувається шляхом цілеспрямованої роботи з корекції звукової складової та фонематичного недорозвитку. Вітчизняні корекційні програми (Ю. В. Рібцун, Є. Ф. Соботович) враховують сучасні наукові уявлення про механізми та структуру мовленнєвих порушень у дітей.

Літ.: 1. Рібцун Ю.В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна і навчально-виховна робота з дітьми із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець. 2016. 192 с. 2. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: прогр.-метод. комплекс. Тернопіль: Мандрівець. 2014. 272 с.

Юлія Рібцун

ФОНОПЕД (від грец. *phone* – звук, голос) – педагог у галузі логопедії, який займається різними порушеннями голосу і мови. Він ставить голос і допомагає відновити його, якщо це голосовий розлад. Завдання фонопеда – допомогти людині за допомогою спеціальних вправ розвинути нервово-м'язовий апарат гортані та освоїти правильне дихання. Фонопеди працюють у медичних центрах, лікувальних закладах, у логопедичних кабінетах, і в навчальних закладах.

Літ.: Логопедія: підручник. / За ред. М. К. Шеремет. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.

Зоряна Мартинюк

ФОНОПЕДІЯ (від грец. *phone* – звук, голос; *paideia* – виховання, навчання) – окрема галузь логопедії, що опікується проблемами профілактики голосових порушень, відновлення голосу, нормалізації нервово-м'язового апарату гортані.

Літ.: Логопедія: підручник. / За ред. М. К. Шеремет. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.

Зоряна Мартинюк

ФОРМУВАННЯ ВИМОВИ І МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ. Формуванням вимови у дітей з порушеннями слуху займаються фахівці-сурдопедагоги на спеціальних заняттях. Спочатку фахівець обстежує дитину, складає карту постановки звуків, а потім почергово ставить звуки, вводить їх у склади, слова, словосполучення, невеликі речення. Педагоги, що працюють з дитиною, та її батьки мають стежити за вимовою дитини, якій поставлено певний звук, щоб дитина правильно його вимовляла, не пропускала або замінювала у словах.

Говорити з дитиною потрібно: в усталеному темпі, не поспішаючи й не уповільнюючи, не розтягувати мовлення штучно; при достатньому освітленні; голосом звичайної сили (на відстані можливо дещо гучніше); чітко промовляти, не «ковтати» закінчення;